

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет економіки та управління
Кафедра економіки і торгівлі

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

**ОЦІНКА ТА ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ БІРЖОВИХ
СТРУКТУР ПІСЛЯВОЄННОГО ПЕРІОДУ**

*підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
спеціальності D7 Торгівля
освітньо-наукової програми Підприємництво, торгівля та біржова
діяльність*

Луцьк – 2025

Силабус вибіркового освітнього компонента ОЦІНКА ТА ДІАГНОСТИКА ЕФЕКТИВНОСТІ БІРЖОВИХ СТРУКТУР ПІСЛЯВОЄННОГО ПЕРІОДУ підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань D Бізнес, адміністрування та право, спеціальності D7 Торгівля, за освітньо-науковою програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розробник: Ляшенко О.М., д.е.н., професор кафедри економіки і торгівлі, професор

Погоджено
Гарант ОНП

Олена ПАВЛОВА

Силабус освітнього вибіркового компонента затверджено на засіданні кафедри економіки і торгівлі

Протокол №1 від 29.08.2025 р.

Завідувач кафедри економіки і торгівлі

Олена ПАВЛОВА

I. Опис вибіркового освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	D Бізнес, адміністрування та право D7 Торгівля Підприємництво, торгівля та біржова діяльність третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 2
ІНДЗ: <u>немає</u>		Семестр 4
		Лекції 10 год.
		Практичні 14 год.
		Самостійна робота 88 год.
	Консультації 8 год.	
	Форма контролю: залік	
Мова навчання:		українська

II. Інформація про викладача

ППП - Ляшенко Оксана Миколаївна

Науковий ступінь - д. е. н.,

Наукове звання - професор,

Посада - професор кафедри економіки і торгівлі

Контактна інформація – +380972858818, E-mail: liashenko.oksana@vnu.edu.ua.

Дні занять розміщено на: <https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Анотація освітнього компонента. Освітній компонент «Оцінка та діагностика ефективності біржових структур післявоєнного періоду» відноситься до переліку вибірових освітніх компонентів циклу професійної підготовки доктора філософії за освітньо-науковою програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність та спрямована на формування у майбутніх докторів філософії системи змістовних обґрунтованих знань з основ економіки, теорії економічного розвитку та ефективної оцінки та аналізу ефективного функціонування біржових структур у післявоєнний час.

2. Мета і завдання освітнього вибіркового компонента. *Мета освітнього компонента* – Метою вибіркового освітнього компонента «Оцінка та діагностика ефективності біржових структур післявоєнного періоду» є формування знань щодо сутності, цілей та основних видів біржової діяльності, а також практичних вмінь реалізації успішної побудови та діагностування ефективності біржових структур, реалізації в майбутньому на основі застосування інструментарію розробки та реалізації механізмів та підходів до якісної оцінки бірж у післявоєнний період.

Під час опанування освітнього компонента застосовуються різноманітні методи онлайн та оффлайн навчання, а результатом є написання інноваційних пропозицій та проєктів із можливістю його подачі на грантове фінансування. Структура курсу включає вивчення особливостей інноваційного підприємництва та його складових, схем формування підприємницьких систем, аналіз ефективності проєктів, їх ресурсного забезпечення, ризиків, а також бюджету проєктної заявки. Особлива увага приділяється оцінці формування та розвитку команди.

Основними завданнями вивчення освітнього компонента: «Оцінка та діагностика ефективності біржових структур післявоєнного періоду» є: формування системного уявлення про роль, функції та особливості розвитку біржових структур у післявоєнний період; засвоєння

методологічних підходів і інструментарію оцінювання ефективності діяльності бірж з урахуванням макроекономічних та інституційних чинників; оволодіння методами діагностики фінансово-економічного стану, конкурентоспроможності та стійкості біржових структур; розвиток аналітичних навичок щодо інтерпретації результатів оцінювання та виявлення проблем і потенціалу розвитку біржової інфраструктури; формування здатності обґрунтовувати управлінські та регуляторні рішення, спрямовані на підвищення ефективності функціонування бірж у процесі економічного відновлення; інтеграція теоретичних положень із аналізом емпіричних даних, кейсів та результатів наукових досліджень.

3. Soft skills. Аналітичне та системне мислення (здатність комплексно аналізувати функціонування біржових структур з урахуванням економічних, інституційних і регуляторних факторів), критичне мислення та інтерпретація даних (міння критично оцінювати статистичну, фінансову та ринкову інформацію, робити обґрунтовані висновки в умовах обмежених і неповних даних), навички прийняття рішень в умовах невизначеності (здатність формулювати аналітичні висновки та рекомендації для післявоєнного відновлення ринкової інфраструктури).

4. Структура освітнього вибіркового компонента

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Прак.	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали**
Змістовий модуль 1. Теоретичні підходи до діагностики біржової інфраструктури						
Тема 1. Теоретичні засади діагностики біржової інфраструктури в умовах післявоєнного відновлення	9	1	2	5	1	ДС, Т, О / 3
Тема 2. Методологія оцінки інституційної стійкості товарних та фондових бірж	7	1	1	5	0	ДС, Т, О / 3
Тема 3. Діагностика фінансової результативності біржової діяльності	8	1	1	5	1	ДС, Т, О / 3
Тема 4. Оцінка ефективності механізмів біржового ціноутворення	9	1	1	6	1	ДС, Т, О / 3
Тема 5. Аудит та діагностика систем ризик-менеджменту на біржах.	10	1	2	6	1	ДС, П, О / 2
Тема 6. Експрес-діагностика ліквідності біржового ринку	8	1	2	4	1	ДС, РЗ/К, О / 2
Разом за модулем 1	51	6	9	31	5	16
Змістовий модуль 2. Реалізація практичних підходів діагностики біржової інфраструктури						
Тема 7. Моніторинг прозорості та антикорупційний аудит біржових структур	17	1	1	15	0	ДС, Т, О / 3
Тема 8. Оцінка ефективності цифрової трансформації бірж	16	1	1	13	1	ДС, Т, О, РЗ / 3
Тема 9. Діагностика соціально-економічного ефекту діяльності бірж	19	1	2	15	1	ДС, Т, О, РЗ / 3
Тема 10. Прогнозна діагностика розвитку біржових структур у довгостроковій перспективі	17	1	1	14	1	П, Т, О / 3
Разом за модулем 2	69	4	5	57	3	24
Види підсумкових робіт					60	
Модульна контрольна робота 1					МКР / 30 балів	
Модульна контрольна робота 2					МКР / 30 балів	
Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	100

*Форма контролю**: ДС – дискусія, Т – тести, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, групах, КР – контрольна робота, П – презентація роботи; О – опитування.

5. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна робота здобувача освіти – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються здобувачем освіти самостійно під методичним керівництвом викладача.

До завдань самостійної роботи, які запропоновані здобувачам освіти, віднесено:

1. Вивчення лекційного матеріалу.
2. Робота з вивчення рекомендованої літератури.
3. Вивчення основних термінів та понять за темами освітнього компонента.
4. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
5. Контрольна перевірка кожним здобувачем освіти особистих знань за запитаннями для самоконтролю.

Для виконання роботи здобувач обирає та опрацьовує теоретичне питання.

IV. Політика оцінювання

Політика щодо відвідувань занять: відвідування занять є обов’язковим. Здобувачі освіти зобов’язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених силабусом. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений час згідно затвердженого графіка.

За об’єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, участь в наукових заходах тощо) навчання може відбуватись в цей період в онлайн формі або за індивідуальним планом за погодженням із викладачем.

Здобувач освіти повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в освітньому процесі.

Політика щодо зарахування результатів формальної, неформальної та інформальної освіти визначається Положенням про визнання результатів, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки (<http://surl.li/qbxvmw>).

Політика щодо академічної доброчесності окреслюється Положенням про систему запобігання та виявлення академічного плагіату в науковій та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти, докторантів, науково-педагогічних і наукових працівників Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/jntduw>) та Кодексом академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки (<http://surl.li/aagxg>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання: у випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Політика щодо додаткових (бонусних) балів: здобувачам освіти можуть бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю максимум 15 балів за такі види робіт: опубліковану наукову статтю у фахових виданнях України чи рецензованих закордонних журналах – 10 балів; публікацію тез – з виступом на конференції 5 балів, без виступу – 3 бали; підготовку та участь у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 7 балів; перемогу у всеукраїнському етапі предметних олімпіад, всеукраїнському та міжнародних конкурсах студентських наукових робіт – 15 балів; подачу проектних заявок на участь в студентських програмах обміну, стипендійних програмах, літніх та зимових школах тощо – 7 балів.

V. Підсумковий контроль

Порядок організації поточного та підсумкового контролю знань здобувачів освіти регламентується Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р.

Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання

усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Передача підсумкового контролю освітнього компонента проводиться у вигляді письмової відповіді на одне теоретичне питання (30 балів) та розв'язку двох ситуаційних вправ – по 35 балів кожне). Максимальна оцінка за залік – 100 балів. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком освітнього процесу.

Перелік питань на залік

1. Поняття та складові ефективності біржової структури в післявоєнний період.
2. Вплив Бреттон-Вудської валютної системи на розвиток фондових бірж.
3. Роль бірж у процесі післявоєнної відбудови економік Європи та Японії.
4. Основні етапи трансформації біржових структур у другій половині ХХ століття.
5. Глобалізація фінансових ринків та її вплив на ефективність національних бірж.
6. Концепція «ефективного ринку» (ЕМН) Ю. Фама та її застосування до аналізу біржових структур.
7. Розвиток інституційних інвесторів як чинник підвищення ліквідності бірж у 1950–1970-х роках.
8. Порівняльна характеристика американської та європейської моделей біржового устрою.
9. Вплив дефіциту капіталу в післявоєнні роки на формування правил лістингу.
10. Еволюція біржового посередництва: від приватних брокерів до транснаціональних корпорацій.
11. Система показників ліквідності біржового ринку: методика розрахунку.
12. Аналіз волатильності як індикатор стабільності біржової структури.
13. Коефіцієнт оборотності цінних паперів та його діагностичне значення.
14. Методика оцінки трансакційних витрат на біржовому ринку.
15. Роль біржових індексів у діагностиці стану національної економіки.
16. Аналіз концентрації капіталу на біржі: індекси та коефіцієнти.
17. Оцінка інформаційної прозорості бірж у доцифрову епоху (1945–1980 рр.).
18. Діагностика операційної ефективності біржових технологій (від «голосових» торгів до ЕОМ).
19. Методи оцінки ризиків на біржовому ринку: історичний аспект.
20. Економетричні моделі в прогнозуванні ефективності біржової діяльності.
21. Біржовий бум 1950-х років у США та фактори його ефективності.
22. Наслідки нафтової кризи 1973 року для світових фондових бірж.
23. Діагностика причин та наслідків краху 19 жовтня 1987 року («Чорний понеділок»).
24. Реформи «Big Bang» 1986 року в Лондоні як приклад радикальної трансформації структури.
25. Формування та ефективність ринку євродоларів.
26. Розвиток термінових бірж (ф'ючерсних та опціонних) у 1970-х роках.
27. Аналіз ефективності японського «ринку мильної бульбашки» наприкінці 1980-х.
28. Специфіка становлення біржових структур у країнах, що розвиваються (після 1960-х рр.).
29. Вплив приватизації у Великій Британії (1980-ті) на обсяги біржових торгів.
30. Роль міжнародних фінансових організацій у стабілізації біржових структур після криз.
31. Перехід від паперового до безпаперового обігу цінних паперів: оцінка переваг.
32. Вплив появи системи NASDAQ (1971 р.) на ефективність позабіржового ринку.
33. Автоматизація клірингових та розрахункових операцій у 1970–1980-х роках.
34. Еволюція державного регулювання бірж: від саморегульованих організацій до жорсткого нагляду.

35. Роль Комісії з цінних паперів і бірж (SEC) у забезпеченні ефективності ринку США.
36. Гармонізація біржового законодавства в межах Європейського Економічного Співтовариства.
37. Боротьба з інсайдерською торгівлею як елемент діагностики доброчесності ринку.
38. Аналіз ефективності систем розкриття інформації емітентами.
39. Вплив дерегуляції фінансових ринків у 1980-х роках на біржову конкуренцію.
40. Стандартизація біржових контрактів як фактор підвищення ефективності торгівлі.
41. Процеси консолідації та злиття бірж наприкінці ХХ століття.
42. Діагностика конкурентоспроможності світових фінансових центрів.
43. Вплив появи інтернет-трейдингу на структуру біржового ринку 1990-х.
44. Оцінка стійкості біржових структур до системних ризиків.
45. Соціально-економічна ефективність фондового ринку для пенсійних систем.
46. Діагностика «бульбашки» доткомів: уроки для оцінки ефективності.
47. Порівняльний аналіз ефективності аукціонних ринків та ринків дилерів.
48. Еволюція вимог до лістингу як інструмент діагностики якості емітентів.
49. Стійкість біржових структур в умовах високої інфляції (досвід 1970-х).
50. Майбутнє біржових структур: від традиційних майданчиків до цифрових екосистем.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Незараховано (необхідне перескладання)

Критерії оцінювання результатів навчання:

60–100 балів (зараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; при виконанні завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

1–59 балів (незараховано): здобувач володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, теоретичний зміст курсу не освоєний, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених силабусом завдань не виконано або містять грубі помилки.

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Берлач А. І. Біржове право : навч. посіб. Київ : Університет «Україна», 2017. 314 с.
2. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси : підручник. Київ : Знання, 2012. 496 с.
3. Дубницький В. І., Крилова О. В. Світовий фондовий ринок : навч. посіб. Донецьк : Юго-Восток, 2014. 235 с.
4. Зубик Л. В. Становлення та розвиток біржової торгівлі в системі ринкових відносин. *Економіка та управління АПК*. 2018. № 2. С. 112–120.
5. Іванов Ю. Б., Коваленко В. В. Фінансові ринки : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2015. 340 с.
6. Керімов В. Е. Діагностика ефективності діяльності підприємств та організацій : монографія. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 280 с.
7. Марущак О. П. Оцінка ефективності функціонування біржового ринку цінних паперів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. 36. С. 94–99.
8. Оцінка та діагностика фінансової стійкості фінансових інститутів : метод. рек. / уклад. Н. М. Руденко. Одеса : ОНЕУ, 2020. 62 с.
9. Сохацька О. М. Біржова справа : підручник. Тернопіль : Карт-бланш, 2013. 632 с.

10. Ходаківська В. В., Данілов О. Д. Ринок фінансових послуг: теорія і практика : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2016. 616 с.
11. Павлов К. В. Проблеми та перспективи розвитку біржового сегмента ринку нерухомості. *Регіональна економіка*. 2020. № 2. С. 88–95.
12. Павлова О. М. Світовий досвід формування та функціонування енергетичних бірж. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. № 2 (426). С. 45–52.
13. Павлова О. М., Павлов К. В. Методологічні засади оцінювання ефективності інвестиційних проектів на фінансових ринках. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2019. Вип. 5 (73). С. 182–189.

Інтернет-ресурси

1. Законодавство України: веб-сайт. URL: <https://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Національної бібліотеки ім. Вернадського URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
3. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки України URL: <https://www.me.gov.ua>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>
5. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://www.nbu.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <https://mof.gov.ua/uk>
8. Інформаційні ресурси у цифровому репозитарії бібліотеки ВНУ імені Лесі Українки. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua>